

9 ROČNÍ ZÚČTOVÁNÍ DANĚ Z PŘÍJMŮ (§ 6 ZDP)

V deváté kapitole budeme pokračovat v oblasti zdanění příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků fyzických osob. Cílem zde je uvést další pojmy a zásady vedoucí ke správnému zúčtování záloh na daň plátcem příjmu v případě, že o zúčtování zaměstnanec požádá. Na praktických příkladech si také vysvětlíme situace, kdy zaměstnanec o zúčtování záloh na daň nemůže požádat a je povinen podat sám daňové přiznání.

Po prostudování této kapitoly budete mít potřebné informace o uplatnění slev a zejména nezdanitelných částí základu daně fyzických osob a budete připraveni orientovat se i v požadavcích kladených na zaměstnavatele při administraci všech činností spojených s vybíráním záloh na daň, srážením daně a jejich odvodem do státního rozpočtu.

9.1 Základní pojmy – doplněk k pojmům v kapitole 8

Většina důležitých pojmů (Mzda / Plátce daně / Poplatník / Prohlášení poplatníka daně / Sleva na dani / Srážková daň / Záloha na daň) je vysvětlena v úvodní části předcházející kapitoly. Zde si doplníme jenom několik nových pojmů potřebných k vysvětlení principu ročního zúčtování záloh.

Nezdanitelné části základu daně

Jsou to částky, které snižují roční základ daně, jsou vymezeny v § 15 ZDP.

Prohlášení poplatníka

Tiskopis Prohlášení poplatníka daně z příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků je v průběhu zdaňovacího období určený k uplatnění nároku na slevy na dani a daňové zvýhodnění na dítě. V další části slouží také k vyjádření žádosti o provedení ročního zúčtování záloh a odpočet nezdanitelných částek ze základu daně.

Základ daně

Roční dílčí základ daně je u zaměstnanců úhrn všech zúčtovaných nebo vyplacených zdanitelných příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků zvýšený o pojistné na sociální a zdravotní pojištění, které je zaměstnavatel povinen platit za zaměstnance.

9.2 Kde hledat další informace?

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Kolektiv autorů: *Abeceda mzdové účetní 2011*. 21. vyd., Olomouc, Nakladatelství ANAG, 2011 (především kapitola 6).

Zde si doplňte nejméně tři další vhodné zdroje dle vlastního výběru.

.....
.....
.....

9.3 Průvodce ročním zúčtováním

9.3.1 Kdo může žádat o provedení ročního zúčtování?

O roční zúčtování záloh daně z příjmů ze závislé činnosti může požádat jenom poplatník, který nemá povinnost podat daňové přiznání, podrobnosti si prostudujte ve vybrané části zákona o daních z příjmu a poté doplňte odpovědi na následující otázky:

§ 38ch

Roční zúčtování záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků a daňového zvýhodnění

(1) Poplatník, který ve zdaňovacím období pobíral mzdu pouze od jednoho nebo od více plátců daně postupně včetně mezd zúčtovaných nebo vyplacených poplatníkovi těmito plátcí dodatečně v době, kdy poplatník pro ně již nevykonával závislou činnost nebo funkci a podepsal u těchto plátců prohlášení k dani podle § 38k odst. 4 a 5, může požádat písemně o provedení ročního zúčtování záloh a daňového zvýhodnění posledního z uvedených plátců daně, a to nejpozději do 15. února po uplynutí zdaňovacího období. Roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění neprovede plátce u poplatníka, který podá nebo je povinen podat přiznání k dani.

(2) Dojde-li k zániku plátce daně bez právního nástupce, může poplatník požádat o roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění místně příslušného správce daně nejpozději do 15. února po uplynutí zdaňovacího období.

(3) Plátce daně provede roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění jen na základě dokladů od všech předchozích plátců daně o zúčtované nebo vyplacené mzdě, částce odpovídající pojistnému, které byl povinen platit z těchto mezd zaměstnavatel sám za sebe, sražených zálohách na daň z těchto příjmů, poskytnuté měsíční slevě na dani podle § 35ba a 35c a vyplacených měsíčních daňových bonusech. Poplatník je povinen uvedené doklady za uplynulé zdaňovací období předložit plátcí daně nejpozději do 15. února následujícího kalendářního roku. Nepředloží-li poplatník do 15. února tyto doklady, roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění plátce daně neprovede.

(4) Výpočet daně a roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění provede plátce daně nejpozději do 31. března z úhrnu mezd zúčtovaných nebo vyplacených poplatníkovi všemi plátcí postupně, a to včetně mezd zúčtovaných nebo vyplacených poplatníkovi těmito plátcí dodatečně v době, kdy poplatník pro ně již nevykonával závislou činnost nebo funkci. U poplatníka, který uplatňuje daňové zvýhodnění, provede plátce daně výpočet daně a roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění za podmínek stanovených v § 35d odst. 6 až 9.

(5) Poplatníkovi, který neuplatňuje daňové zvýhodnění, vrátí plátce daně jako přeplatek kladný rozdíl mezi zálohově sraženou daní a daní vypočtenou podle § 16 a sníženou o slevu na dani podle § 35ba, a to nejpozději při zúčtování mzdy za březen, činí-li tento rozdíl více než 50 Kč. O vrácený přeplatek sníží plátce daně nejbližší odvody záloh správci daně, nejdéle do konce zdaňovacího období, pokud nepožádá o vrácení přeplatku podle zvláštního právního předpisu upravujícího správu daní 35e) místně příslušného správce daně. Případný nedoplatek z ročního zúčtování záloh se poplatníkovi nesráží.

Zaměstnanec má dva souběžné pracovní poměry, jeden má sjednanou pracovní dobu na 4 hodiny denně, druhý na 2 hodiny denně. Který zaměstnavatel mu provede roční zúčtování záloh?

.....
.....
.....

Zaměstnavatel k 4. 1. 2011 zanikl, musí si zaměstnanci sami podat daňové přiznání za rok 2010?

.....
.....
.....

9.3.2 Nezdánitelné částky a sazby daně

§ 15

Nezdánitelná část základu daně

(1) Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím, krajům, organizačním složkám státu, 30b) právnickým osobám se sídlem na území České republiky, jakož i právnickým osobám, které jsou pořadatelé veřejných sbírek podle zvláštního zákona, 14e) a to na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, 15a) na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat a jejich zdraví, na účely sociální, zdravotnické a ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost, dále fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat, na financování těchto zařízení, dále fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky, které jsou poživateli částečného nebo plného invalidního důchodu, a nebo jsou nezletilými dětmi závislými na péči jiné osoby podle zvláštního právního předpisu 4j, na zdravotnické prostředky 114) nejvýše do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami nebo na rehabilitační a kompenzační pomůcky uvedené ve zvláštním právním předpise 115) nejvýše do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu, a na majetek usnadňující těmto osobám vzdělání a zařazení do zaměstnání, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. Obdobně se postupuje u darů na financování odstraňování následků živelní pohromy, ke které došlo na území České republiky. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2000 Kč.

(2) Dary poskytnuté veřejnou obchodní společností nebo komanditní společností se posuzují jako dary poskytnuté jednotlivými společníky veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři komanditní společnosti a rozdělují se stejně jako základ daně podle § 7 odst. 4 nebo 5.

(3) Od základu daně se odečte částka, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, 4a) úrokům z hypotečního úvěru 53) poskytnutého bankou 109) nebo pobočkou zahraniční banky 109) anebo zahraniční bankou, sníženým o státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů, 55) jakož i úvěru poskytnutého stavební spořitelnou, 56) bankou nebo pobočkou zahraniční banky v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem, a použitým na financování bytových potřeb, pokud se nejedná o bytovou výstavbu, údržbu 61) ani o změnu 32) stavby bytového domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu 60) prováděnou v rámci podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti nebo pro účely pronájmu. Bytovými potřebami pro účely tohoto zákona se rozumí

a) výstavba bytového domu, 58) rodinného domu, 59) bytu podle zvláštního právního předpisu 60) nebo změna 32) stavby,

b) koupě pozemku, pokud na něm bude postavena stavba uvedená v písmenu a) s využitím úvěru na financování bytových potřeb, za předpokladu, že na pozemku bude zahájena výstavba bytové potřeby podle písmene a) do 4 let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy a koupě pozemku v souvislosti s pořízením bytové potřeby uvedené v písmenu c),

c) koupě bytového domu, rodinného domu včetně rozestavěné stavby těchto domů nebo bytu, nebo bytu podle zvláštního právního předpisu,

d) splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě jejím členem nebo společníkem za účelem získání práva nájmu nebo jiného užívání bytu nebo rodinného domu,

e) údržba 61) a změna 32) stavby bytového domu, rodinného domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu a bytů v nájmu nebo v užívání,

f) vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů nebo vypořádání spoludědiců v případě, že předmětem vypořádání je úhrada podílu spojeného se získáním bytu, rodinného domu nebo bytového domu,

g) úhrada za převod členských práv a povinností družstva nebo podílu na obchodní společnosti uskutečněná v souvislosti s převodem práva nájmu nebo jiného užívání bytu,

h) splacení úvěru nebo půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb uvedených v písmenech a) až g).

Použije-li se nebo používá-li se bytová potřeba podle písmen a) až h) nebo její část k podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti anebo k pronájmu, lze odečíst úroků po dobu užívání bytové potřeby k uvedeným účelům uplatnit pouze v poměrné výši.

(4) V případě, že účastníky smlouvy o úvěru na financování bytové potřeby je více zletilých osob, 62) uplatní odpočet buď jedna z nich, anebo každá z nich, a to rovným dílem. Jde-li o předmět bytové potřeby uvedený v odstavci 3 písm. a) až c) a e), může být základ daně snížen pouze ve zdaňovacím období, po jehož celou dobu poplatník předmět bytové potřeby

uvedený v odstavci 3 písm. a) až c) vlastnil a předmět bytové potřeby uvedený v odstavci 3 písm. a), c) a e) užíval k vlastnímu trvalému bydlení nebo trvalému bydlení druhého z manželů, potomků, rodičů nebo prarodičů obou manželů a v případě výstavby, změny stavby 32) nebo koupě rozestavěné stavby užíval předmět bytové potřeby k vlastnímu trvalému bydlení nebo k trvalému bydlení druhého z manželů, potomků, rodičů nebo prarodičů obou manželů po splnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem pro užívání staveb. 63) V roce nabytí vlastnictví však stačí, jestliže předmět bytové potřeby poplatník vlastnil ke konci zdaňovacího období. Jde-li o předmět bytové potřeby uvedený v odstavci 3 písm. d), f), g), může být základ daně snížen pouze ve zdaňovacím období, kdy poplatník byt, rodinný dům nebo bytový dům získaný podle odstavce 3 písm. d), f), g) užíval k vlastnímu trvalému bydlení nebo k trvalému bydlení druhého z manželů, potomků, rodičů nebo prarodičů obou manželů. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně podle odstavce 3 ze všech úvěrů poplatníků v téže domácnosti, nesmí překročit 300 000 Kč. Při placení úroků jen po část roku nesmí uplatňovaná částka překročit jednu dvanáctinu této maximální částky za každý měsíc placení úroků.

(5) Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem 9a) podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč. Pokud poplatníkovi jeho penzijní připojištění zaniklo bez nároku na penzi nebo jednorázové vyrovnání a současně bylo poplatníkovi vyplaceno odbytné, pak nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplacených příspěvků na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem základ daně snížen.

(6) Od základu daně za zdaňovací období lze odečíst poplatníkem zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, 89) nebo jinou pojišťovnou usazenou na území členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru za předpokladu, že výplata pojistného plnění (důchodu nebo jednorázového plnění) je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let, a u pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití navíc za předpokladu, že pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití s pojistnou dobou od 5 do 15 let včetně má sjednanou pojistnou částku alespoň na 40 000 Kč a pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití s pojistnou dobou nad 15 let má sjednanou pojistnou částku alespoň na 70 000 Kč. U důchodového pojištění se za sjednanou pojistnou částku považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. V případě jednorázového pojistného se zaplacené pojistné poměrně rozpočítá na zdaňovací období podle délky trvání pojištění s přesností na dny. Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami. Při nedodržení těchto podmínek z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjem podle § 10 ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snížen, s výjimkou pojistných smluv, u nichž nebude vyplaceno pojistné plnění nebo odbytné a zároveň rezerva nebo kapitálová hodnota pojištění bude převedena na novou smlouvu soukromého životního pojištění splňující podmínky pro uplatnění nezdanitelné části základu daně.

(7) Od základu daně lze odečíst zaplacené členské příspěvky zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace odborové organizací, která podle svých stanov obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců v rozsahu vymezeném zvláštním právním předpisem. 82) Takto lze odečíst částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6, s výjimkou příjmů podle § 6 zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně, maximálně však do výše 3 000 Kč za zdaňovací období.

(8) Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání podle zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání 82a), pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem ani nebyly uplatněny jako výdaj podle § 24 poplatníkem s příjmy podle § 7, nejvýše však 10 000 Kč. U poplatníka, který je osobou se zdravotním postižením, lze za zdaňovací období odečíst až 13 000 Kč, a u poplatníka, který je osobou s těžším zdravotním postižením, až 15 000 Kč.

(9) U poplatníka uvedeného v § 2 odst. 3 se základ daně podle odstavců 3 a 4 sníží za zdaňovací období, pokud úhrn jeho příjmů ze zdrojů na území České republiky podle § 22 činí nejméně 90 % všech jeho příjmů s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně podle § 3 nebo 6, nebo jsou od daně osvobozeny podle § 4, 6 nebo 10, nebo příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.

Sazba daně

Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) a o odčitatelné

položky od základu daně (§ 34) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů činí 15 %.

Které nezdanitelné části základu daně je možno uplatnit měsíčně a které až v ročním zúčtování?

.....
.....

9.4 Další příklady, úkoly a otázky

Pro splnění následujících úkolů si připravte potřebné formuláře:

- Prohlášení poplatníka daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- Potvrzení o zdanitelných příjmech

Formuláře jsou dostupné ke stažení například na <http://cds.mfcr.cz/tiskopisy>

9.4.1 Zúčtování záloh na daň z příjmu vybraným zaměstnancům firmy

Úkol:

Zjistěte základy daně, vypočtete výši záloh na daň nebo výslednou daň u všech zaměstnanců ve firmě, která se jmenuje „Všem_stejně!“ a v důsledku toho všichni zaměstnanci mají za nejen za říjen 2011, ale ve všech měsících roku 2011 stejnou základní mzdu 20 000 Kč.

	Zaměstnanec	Typ pracovněprávního vztahu	Podepsané prohlášení	Další okolnosti
1.	Pan Bílý	Pracovní smlouva	Ano	
2.	Paní Modrá	Pracovní smlouva	Ano	Uplatňuje daňové zvýhodnění na 2 děti
3.	Pan Zelený	Pracovní smlouva	Ne	
4.	Slečna Černá	Dohoda o PČ	Ano	Studentka
5.	Pan Šedý	Dohoda o PP	Ano	
6.	Pan Uplatňovač	Pracovní smlouva	Ano	Všechny kombinovatelné slevy
7.	Pan Dohoda - 5000 Kč	Dohoda o PP	Ne	

Postup výpočtu:

.....
.....

.....
.....
.....

1. Kdy se vypočtené a sražené zálohy na daň stávají daní?

.....
.....
.....

2. Jaká jsou pásma pro použití ročních sazeb daně pro příjem za rok 2011?

3. Ve firmě Všem_stejně (z minulého cvičení) pracuje také pan Fialový. Pracovní poměr trvá od 1. ledna do 31. prosince 2011, má každý měsíc hrubou mzdu jen 10 000 Kč, podepsal prohlášení a uplatňoval základní nezdánitelnou částku na poplatníka a po celé období uplatňuje daňové zvýhodnění na 3 děti. Po skončení roku požádá o provedení ročního zúčtování.

Postup výpočtu:

Hr. mzda			
SP			
ZP			
Základ daně			
Zdanitelná mzda			
Záloha na daň			

6. Připravte formulář Potvrzení o zdanitelných příjmech pro pana Fialového z příkladu 4, protože se před podpisem žádosti o roční zúčtování zjistilo, že má povinnost sám podat daňové přiznání.

5. Připravte tiskopis Prohlášení poplatníka pro zaměstnance, který podepsal prohlášení k 1. 1. 2011 a využívá všechny možnosti slev na dani, daňové zvýhodnění na dítě a odpočtů nezdánitelných dávek - jak v měsíčním, tak i v ročním zúčtování záloh a výsledné daně.